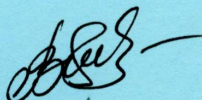

67.9(44КР)/401
Ш 37

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ**

ШЕВЧЕНКО Валентина Миколаївна

67.9(44КР)/401

УДК: 351:321.01:378.1

Ш 37

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
ДІЯЛЬНІСТЮ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ:
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНОГО,
ФІНАНСОВОГО ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМІВ**

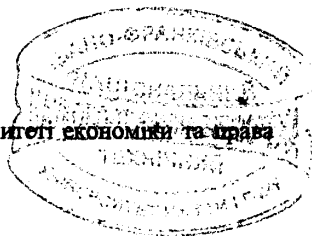
Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Дніпропетровському університеті економіки та права
імені Альфреда Нобеля.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
ПІСЬМАЧЕНКО Людмила Миколаївна,
Академія митної служби України, завідувач
кафедри державної служби і митної справи;

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
ШАРОВ Юрій Павлович,
Дніпропетровський регіональний інститут
державного управління Національної академії
державного управління при Президентові
України, завідувач кафедри менеджменту
та управління проектами;

кандидат наук з державного управління, доцент
АНДРЕЙЧУК Станіслав Казимирович,
Національний університет «Львівська
політехніка», старший викладач кафедри
соціології та соціальної роботи.

Захист відбудеться «08» липня 2011 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради К 20.052.07 у Івано-Франківському національному технічному
університеті нафти і газу за адресою: 76010, м. Івано-Франківськ, вул. Короля
Данила, 13, к. 12-21.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Івано-Франківського
національного технічного університету нафти і газу за адресою: 76019, м. Івано-
Франківськ, вул. Карпатська, 15.

Автореферат розісланий «07» червня 2011 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В. Мазак

an2192

АГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Пошук нової парадигми, яка ґрунтується на глобалізації знань та наукових досягнень, став передумовою виникнення нової фази розвитку, що пов'язана з появою інформаційного суспільства, побудованого на знаннях. Відповідно до цього науково-технологічний і суспільний прогрес визначається насамперед процесом накопичення знань, які забезпечують нагромадження капіталу. Усвідомлюючи той факт, що освіта сприяє прагненню й просуванню знання, взаєморозумінню й терпимості між народами, є культурним і науковим потенціалом суспільства, а також відіграє життєву роль у зміцненні миру, в 1999 році було підписано Болонську декларацію про створення Єдиної системи вищої освіти в Європі. Все це змінює стратегічне бачення ролі та місця вищої освіти, виробництва знань у суспільстві, що робить актуальним формування нової державної політики в сфері освітніх послуг. Сучасна модель державного управління діяльністю вищих навчальних закладів вимагає уточнення, зміни повноважень і діяльності органів державного управління щодо визначення освітньої політики та адміністрування.

Аналіз наукових досліджень свідчить про наявність значної кількості праць авторів, що стосуються державної освітньої політики й управління освітою, зокрема це праці В. Андрієнка, Л. Антошкіної, Т. Боголіб, І. Бондар, Й. Бескида, Б. Данилишина, Д. Дзвінчука, І. Животовської, С. Зарецької, І. Ішиної, І. Каленюк, В. Кременя, К. Корсака, Е. Лібанової, В. Лугового, В. Марцинкевича, К. Павлюк, О. Яришко, М. Яструбського та інших. Концептуальні засади механізмів державного управління висвітлено в працях провідних вітчизняних та зарубіжних учених у галузі управління: В. Авер'янова, Г. Атаманчука, В. Бакуменка, О. Дадія, О. Ковалюка, М. Корецького, О. Коротича, Ю. Лисенка, В. Малиновського, Р. Рудницької. У той же час, незважаючи на значний науковий доробок, залишаються ще не достатньо дослідженими питання щодо формування механізмів державного управління закладами вищої освіти в умовах інноваційного розвитку та інтеграції до європейського освітнього простору залишається малодослідженим.

Отже, необхідність формування і розвитку інноваційного державного управління діяльністю вищих навчальних закладів на основі інформаційно-інноваційних технологій зумовили вибір теми, завдання та зміст дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до напрямів науково-дослідної роботи Дніпропетровського університету економіки та права ім. Альфреда Нобеля «Формування структури та інфраструктури ринку і реформування державного регулювання економіки в умовах трансформації системи економічних відносин» (номер державної реєстрації 0104U008830), за темою кафедри обліку і аудиту Дніпропетровського університету економіки та права ім. Альфреда Нобеля «Теоретико-методологічні засади розробки та впровадження інноваційних систем обліку, аналізу і аудиту ефективного розвитку підприємств» (номер державної реєстрації 0110U000203). У виконанні науково-дослідної роботи участь автора полягає в обґрунтуванні методичних засад державного управління діяльністю вищих навчальних закладів та практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку його механізмів.

an 2191 - an 2192

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад державного управління діяльністю вищих навчальних закладів та розробка практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку його організаційного, фінансового та інформаційного механізмів.

Для досягнення мети дослідження було вирішено такі *завдання*:

- визначити концептуальні підходи до здійснення державного управління діяльністю ВНЗ в сучасних умовах інноваційного розвитку держави;
- розглянути сутність і зміст чинних механізмів державного управління діяльністю ВНЗ;
- розкрити особливості реалізації механізмів державного управління діяльністю ВНЗ відповідно до принципів Болонської декларації;
- провести аналіз стану правового забезпечення механізмів державного управління діяльністю ВНЗ на сучасному етапі інноваційного розвитку держави;
- дослідити тенденції формування організаційного механізму державного управління діяльністю ВНЗ у контексті оптимізації їх внутрішньої організаційно-управлінської структури згідно з принципами автономії, відповідальності та диверсифікації;
- визначити стан дієвості фінансового механізму державного управління діяльністю ВНЗ із урахуванням внутрішніх можливостей та змін у зовнішньому середовищі;
- розробити стратегію формування та розвитку інноваційного державного управління діяльністю ВНЗ із урахуванням вимог Болонського процесу;
- надати пропозиції щодо модернізації організаційного механізму державного управління діяльністю ВНЗ на основі інформаційно-інноваційних технологій;
- удосконалити підходи до інформаційного забезпечення реалізації фінансового механізму державного управління діяльністю ВНЗ на інноваційних засадах планування витрат закладів у довгостроковому періоді.

Об'єктом дослідження є система державного управління діяльністю вищих навчальних закладів.

Предметом дослідження є механізми державного управління діяльністю вищих навчальних закладів України в умовах інноваційного розвитку та інтеграції до світового простору.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що сучасна інноваційна модель розвитку суспільства змінює функції державного управління у сфері вищої освіти та потребує розвитку відповідних управлінських механізмів, насамперед організаційного, фінансового й інформаційного.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу роботи становлять прийоми досліджень і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної і споріднених з ними наук. У роботі застосовано загальнонаукові й логічні методи – для постановки проблеми дослідження й наступного її вирішення, вивчення еволюції концепцій державного управління; абстрактно-логічний метод – для теоретичного узагальнення й формування висновків; порівняльний – для аналізу сучасного стану механізмів

державного управління закладами вищої освіти у світлі вимог європейської інтеграції; методи аналізу і синтезу – для розробки стратегії формування механізмів державного управління ВНЗ на інноваційній основі; аналогії і моделювання – з метою удосконалення комплексного механізму державного управління закладами вищої освіти; економіко-математичний – для удосконалення фінансового механізму державного управління з урахуванням перспективного планування та прогнозування інноваційного розвитку вищих навчальних закладів України.

Інформаційними джерелами дослідження є закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури і туризму України, Міністерства фінансів України, Державного комітету статистики України, фундаментальні праці з економічної теорії та теорії державного управління, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених із проблем теорії та практики удосконалення механізмів державного управління, особисті дослідження автора.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в розробці наукових положень та отриманні наукових висновків, які в сукупності розв'язують важливе наукове завдання обґрунтування теоретико-методичних засад інноваційного державного управління діяльністю вищих навчальних закладів, практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку його організаційного, фінансового та інформаційного механізмів.

У дисертаційній роботі

уперше:

- запропоновано адаптований до європейських стандартів вищої освіти перелік та обґрунтовано зміст загальних, часткових та організаційно-технологічних принципів формування організаційного, інформаційного й фінансового механізмів державного управління діяльністю ВНЗ, які покладено в основу авторського проекту Стратегії формування та розвитку інноваційного державного управління діяльністю ВНЗ на 2011-2026 рр.;

- доведено доцільність застосування комплексного підходу до формування внутрішньої організаційно-управлінської структури на засадах процесно-рольової моделі за основними напрямками діяльності ВНЗ (навчальна, економічна, господарча та маркетингова) та змістом основних функцій управління, які мають визначатися на основі Типового класифікатора функцій та Типових норм часу на основні процеси у сфері освітніх послуг, що виступають як інструменти державного регуляторного впливу в системі управління ВНЗ;

удосконалено:

- концептуальні засади взаємодії різних елементів системи державного управління закладами вищої освіти на рівнях стратегічного управління, державного регулювання та адміністративного управління з деталізацією та розкриттям змісту його функцій (як-то організаційно-цільової, стимулюючої, нормативної, коригуючої, соціальної та контролюючої), що дозволяє посилити ефективність впливу держави на інноваційний розвиток ВНЗ;

- наукові підходи до формування комплексного механізму державного управління (КМДУ) ВНЗ, до складу якого віднесено організаційний, фінансовий,

правовий, інформаційний, контрольний та соціальний механізми державного управління діяльністю закладів вищої освіти та класифікації основних елементів КМДУ ВНЗ за функціональним призначенням й виокремлено в їх структурі такі складові: суб'єкти управління, об'єкти управління, методи, важелі, інструменти й забезпечення реалізації механізму;

– класифікацію методів державного управління діяльністю ВНЗ за методами впливу – прямі (адміністративні, імперативні, специфічні), непрямі (фінансові, економічні, індикативні); за формальним підходом – формальні (правові, організаційні), неформальні (соціальні, технологічні) та розкрито інструменти реалізації останніх (підвищення рівня інноваційної культури суспільства, створення центрів дистанційного навчання із застосуванням сучасних телекомунікаційних технологій);

набули подальшого розвитку:

– визначення напрямів реформування механізмів державного управління діяльністю ВНЗ відповідно до принципів Болонської декларації, а саме: удосконалення комплексного механізму державного управління має відбуватися відповідно до принципів автономії та диверсифікації ВНЗ; зміна застарілої структури й підхід до перебудови діяльності ВНЗ за новими принципами; розробка норм і нормативів щодо забезпечення матеріально-технічними та фінансовими ресурсами державних ВНЗ; розробка Державної програми оновлення і забезпечення ВНЗ новітніми приладами й лабораторним обладнанням; формування єдиного науково-освітнього інформаційного простору та національних телекомунікаційних мереж; подальше удосконалення форм і методів фінансування через залучення інвестицій й довгострокового кредитування в діяльність закладів;

– наукові підходи до формування внутрішньої організаційної структури управління вищими навчальними закладами на основі процесно-рольової моделі, що, на відміну від чинної функціонально-орієнтованої, будуватиметься за такими етапами: формування організаційної структури управління ВНЗ; формування функціональної структури управління ВНЗ; формування штатної структури управління ВНЗ.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що в сукупності вони створюють теоретичну та методичну базу для практичного вдосконалення комплексу механізмів державного управління діяльністю вищих навчальних закладів в Україні. Урахування основних результатів дисертаційного дослідження в аспекті потреб сучасного розвитку сфери вищої освіти дозволило запропонувати низку практичних заходів органам державного управління, спрямованих на формування Єдиної системи вищої освіти в країнах Європи. Результати дослідження автора щодо обґрунтування теоретико-методичних засад державного управління діяльністю ВНЗ на основі інформаційно-інноваційних технологій, що покладено в основу авторського проекту Стратегії формування та розвитку інноваційного державного управління діяльністю ВНЗ на 2011-2026 рр., використані Головним управлінням науки, вищої та професійно-технічної освіти Дніпропетровської облдержадміністрації при розробці «Регіональної програми інноваційного розвитку на період до 2020 року» (довідка від 26.05.2011 р.

№ 1818/3/511). Результати досліджень, наукові висновки й рекомендації щодо формування і реалізації державної політики у галузі вищої освіти та концептуальні положення висновків дисертації враховані при формуванні оновленої тематики навчальних заходів Закладу післядипломної освіти Київської обласної державної адміністрації «Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій» (довідка від 08.11.2010 р. № 97). Розробки автора щодо впровадження організаційного механізму державного управління вищими навчальними закладами в умовах інноваційного розвитку та використання сучасних засобів інформаційного забезпечення потреб державного управління вищими навчальними закладами враховані при формуванні оновленої тематики короткотермінових навчальних заходів Державного інституту розвитку сім'ї та молоді Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (довідка від 16.11.2010 р. № 295/015). Результати досліджень автора щодо удосконалення інноваційного менеджменту бібліотек ВНЗ та обґрунтування методологічних принципів формування нового організаційно-фінансового механізму управління бібліотек ВНЗ використані у плануванні роботи наукової бібліотеки ім. Максима Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка від 03.03.2010 р. № 06-13). Результати дослідження автора щодо удосконалення інноваційного менеджменту бібліотек ВНЗ та обґрунтування методологічних принципів формування нового організаційно-фінансового механізму, який базується на реінжинірингу бібліотечних процесів, були використані при підготовці науково-практичних конференцій 2009-2010 рр. та вивчаються в межах НДР наукової бібліотеки Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського (довідка від 20.04.2010 р. № 56/2010).

Теоретичні положення, висновки, рекомендації, які містяться в дисертаційному дослідженні, використовуються в навчальному процесі Дніпропетровського університету економіки та права ім. Альфреда Нобеля (довідка від 16.11.2010 р. № 1646) при викладанні дисциплін «Управлінський облік» і «Організація та нормування праці» при розгляді навчальних тем стосовно механізмів державного управління в галузях та окремих сферах суспільного життя.

Особистий внесок здобувача. Усі результати досліджень отримані автором самостійно. В роботі використані лише ті положення опублікованих у співавторстві праць, які належать особисто здобувачу. У наукових працях, опублікованих у співавторстві [4, 16] автору належать: аналіз методів розрахунку показників нормативів трудомісткості робіт і чисельності персоналу бібліотек вищих навчальних закладів для планування витрат інформаційно-бібліотечних процесів; аналіз впливу інноваційного розвитку на підвищення продуктивності праці бібліотечних співробітників.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження доповідались і обговорювались на таких науково-практичних конференціях: «Соціально-економічні реформи в контексті європейського вибору України» (інтернет-конференція, 2006 р.). «Становление

современной науки – 2006» (інтернет-конференція, 2006 р.), «Якість економічного розвитку: глобальні та локальні аспекти» (м. Дніпропетровськ, 2007 р.), «Соціально-економічні реформи у контексті інтеграційного вибору України» (м. Дніпропетровськ, 2008 р.), «Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах ринкового середовища» (м. Дніпропетровськ, 2009-2010 рр.), «Інновації і менеджмент якості в діяльності бібліотек вищих навчальних закладів» (м. Донецьк, 2010 р.).

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження викладено в 17 наукових працях, у т.ч. 7 – у фахових виданнях з державного управління, визначених переліком ВАК України. Загальний обсяг публікацій – 6,5 обл.-вид. арк., у тому числі 6,2 обл.-вид. арк. належить особисто автору.

Обсяг і структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Повний обсяг роботи – 223 сторінки, з них 196 сторінок основного тексту. Робота містить 11 таблиць, 23 рисунки, 2 додатки. Список використаних джерел складається із 194 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** розкрито сутність і стан проблем, що розв'язується; обґрунтовано актуальність обраної теми; визначено мету і завдання дослідження, його наукову новизну, встановлено практичну корисність одержаних результатів; наведено дані щодо апробації цих результатів та їх опублікування.

У **першому розділі** – *«Теоретичні засади формування механізмів державного управління діяльністю вищих навчальних закладів»* – визначено концептуальні підходи до здійснення державного управління діяльністю ВНЗ в сучасних умовах інноваційного розвитку держави, розглянуто сутність і зміст чинних механізмів державного управління діяльністю ВНЗ, розкрито особливості реалізації механізмів державного управління діяльністю ВНЗ відповідно до принципів Болонської декларації.

Проаналізовано новітню концепцію розвитку суспільства... в основі якої лежить теорія про способи раціональної організації функціонування економіки, яка реалізується за допомогою ринкового саморегулювання, державного управління або певної їх комбінації. Важливе значення для виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя має Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття), яка визначає освітню концепцію, що базується на державно-громадській моделі управління. Для реалізації цієї концепції окреслено повноваження центральних і місцевих органів управління, органів громадського самоврядування. Наголошено також на необхідності будування системи державно-громадської оцінки діяльності закладів вищої освіти, що підтверджує наміри держави в делегуванні окремих управлінських повноважень громадському сектору.

Виходячи з цього, визначено, що реалізація базових концептуальних положень вимагає створення належних правових, соціально-економічних, матеріально-технічних та фінансових умов у сфері освітніх послуг, а саме: формування необхідної нормативно-правової бази; визначення

загальнодержавних та регіональних потреб кадрового забезпечення; упорядкування та оптимізації мереж закладів вищої освіти; формування нового комплексного механізму державного управління діяльністю ВНЗ відповідно до принципів Болонської декларації; запровадження гнучкої і динамічної системи державного управління діяльністю ВНЗ на основі інформаційно-інноваційних технологій; стимулювання пошукових та прикладних наукових досліджень з прогнозування та удосконалення системи вищої освіти в цілому.

Аналіз змін у суспільстві свідчить, що у сучасному глобалізованому світі бурхливо змінюється характер взаємовідносин людей з органами влади, модернізуються процедури управлінських дій, з'являються нові засоби глобального зв'язку. Все це в сукупності приводить до виникнення концептуально нових тенденцій функціонування вітчизняної системи державного управління. Зазначимо, що реалізація будь-якої державної політики відбувається через систему державного управління, тобто комплекс функцій управління. Виокремлено основні функції державного управління вищими навчальними закладами як-то організаційно-цільова (полягає у визначенні цілей, пріоритетів та основних напрямків розвитку сфери вищої освіти у світлі міжнародних вимог); стимулююча (передбачає формування сучасних регуляторів впливу на діяльність ВНЗ та стимулює процеси в бажаному для держави і суспільства напрямку); нормативна або регламентуюча (визначає певні правила за допомогою законів, законодавчих актів і нормативів, а також здійснює моніторинг та дає оцінку втілення їх у практичну діяльність); коригуюча (дозволяє вносити певні поправки до основних регламентуючих документів щодо організації надання освітніх послуг та розподілу фінансових ресурсів у відповідності до кількості закладів вищої освіти та їх інфраструктури); контролююча (забезпечує державний нагляд і контроль за виконанням й дотриманням правових норм та стандартів) та соціальна (забезпечує соціальний захист та соціальні гарантії з боку держави всім верстам суспільства щодо можливості надавати та отримувати вищу освіту а також контроль за якістю надання освітніх послуг з боку громадськості).

З огляду на концептуальні положення щодо побудови державно-громадської моделі управління освітою доведено, що актуальною стає соціальна функція державного управління діяльністю ВНЗ, яка має забезпечувати соціальний захист та гарантії з боку держави всім верстам суспільства щодо можливості надавати та отримувати вищу освіту.

Визначено, що успішне формування та реалізація державної освітньої політики передбачає необхідність розробки відповідної методичної бази для забезпечення проведення докорінної реструктуризації у системі державного управління вищими навчальними закладами. Оскільки реалізація функцій державного управління відбувається через його механізми, то потребують негайного опрацювання методичні засади формування механізмів державного управління, які б з одного боку забезпечували інноваційний розвиток закладів вищої освіти, а з іншого – партнерство між державою і ВНЗ.

Розглядаючи категорію «механізмів державного управління» та аналізуючи їх класифікацію, доведено, що на сьогодні серед науковців у цьому питанні не існує однозначності. Результати дослідження дозволяють зробити висновок, що

узагальнену класифікацію механізмів державного управління діяльністю ВНЗ доцільно розглядати не тільки за суб'єктами і об'єктами управління, а також за їх функціональним призначенням. Тобто для кожної функції держави має бути і дієвий механізм її реалізації. Проте не можна розглядати кожний із зазначених механізмів окремо в межах однієї сфери управління, адже вони всі пов'язані між собою. Тож мова може йти про комплексний механізм державного управління діяльністю ВНЗ (далі – КМДУ ВНЗ) (рис. 1).

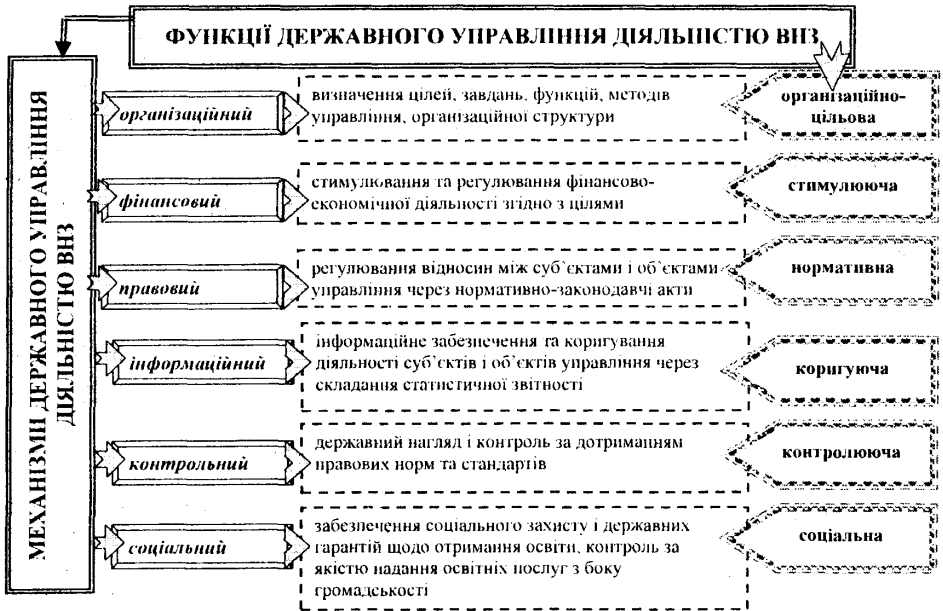

Рис. 1. Комплексний підхід до формування механізмів державного управління діяльністю вищих навчальних закладів за функціональною ознакою

Для визначення особливостей формування КМДУ ВНЗ в сучасних умовах у роботі розглянуто структуру механізму управління, до основних елементів якого ми відносимо: суб'єкти управління, об'єкти управління, методи, важелі, інструменти та відповідне забезпечення. Запропоновано класифікацію методів державного управління за формальним підходом: прямі (адміністративні, імперативні, специфічні); непрямі (правові, економічні, індикативні); та за методами впливу: формальні (правові, організаційні), неформальні (соціальні, технологічні). Проте удосконалення КМДУ ВНЗ ми пропонуємо зосередити на непрямому та неформальному методах управління.

Визначено, що важелі управління діяльністю ВНЗ тісно пов'язані з характером надання освітніх послуг і для всіх різновидів механізмів державного управління діяльністю ВНЗ не будуть відрізнятися. Базовими серед них визначено: економічну доцільність, обґрунтування обсягів і джерел фінансування, рівень інформатизації та дотримання правових регуляторів.

Аналіз структури механізму державного управління діяльністю ВНЗ дозволяє розглядати його основні елементи системно в нерозривному взаємозв'язку: «методи – важелі – інструменти», а удосконалення системи державного управління має відбуватися саме через трансформацію забезпечення, що складається відповідно до кожного механізму державного управління діяльністю ВНЗ.

На основі дослідження встановлено, що відповідно до основних принципів Болонської декларації (як-то автономія, відповідальність та диверсифікація ВНЗ), потребують удосконалення правовий, організаційний, фінансовий та інформаційний механізми державного управління діяльністю ВНЗ. До основних напрямів їх розвитку варто віднести: зміну функціональної структури ВНЗ за новими принципами; розробку норм і нормативів щодо забезпечення матеріально-технічними та фінансовими ресурсами державних ВНЗ; розробку Державної програми оновлення і забезпечення ВНЗ новітніми приладами і лабораторним обладнанням; формування єдиного науково-освітнього інформаційного простору та національних телекомунікаційних мереж.

У **другому розділі** – *«Тенденції розвитку механізмів державного управління діяльністю вищих навчальних закладів у сучасних умовах»* – проведено аналіз стану правового забезпечення механізмів державного управління діяльністю ВНЗ на сучасному етапі інноваційного розвитку держави, досліджено тенденції формування організаційного механізму державного управління діяльністю ВНЗ у контексті оптимізації їх внутрішньої організаційно-управлінської структури згідно з принципами автономії, відповідальності та диверсифікації, а також визначено стан дієвості фінансового механізму державного управління діяльністю ВНЗ із урахуванням внутрішніх можливостей та змін у зовнішньому середовищі.

Обґрунтовано, що регулювання інноваційної діяльності ВНЗ з боку держави полягає насамперед у визначенні й підтримці стратегічних напрямів їх розвитку, створенні нормативно-правової бази та економічних механізмів реалізації державної політики, спрямованої на підтримку і стимулювання інноваційної діяльності закладів. Слід констатувати також, що в Україні сформовано законодавче поле для сприяння, ініціювання та регулювання інноваційної діяльності. Проте, для того щоб ці умови були достатніми замало формального виконання всіх пунктів упровадження нововведень, необхідно створити ту саму випереджальну модель механізму державного управління діяльністю ВНЗ, яка б дозволила їм самим впливати на кінцевий результат. Вважаємо доцільним впровадження в систему державного управління елементів самоврядування, які передбачають формування внутрішньої автономної системи управління діяльністю ВНЗ (тобто системи саморегулювання). Саморегулювання є більш досконалим механізмом суспільної організації та інструментом, за допомогою якого держава делегує свої повноваження з контролю і нагляду безпосереднім об'єктам управління. Такий підхід є менш витратним для суспільства та посилює відповідальність ВНЗ за результат своєї діяльності.

Наразі внутрішня структура управління ВНЗ представляє собою взаємозв'язок кількох згрупованих за різними ознаками структур управління,

найвагомішими з яких визначено організаційну, функціональну та штатну. Аналіз вищенаведених складових внутрішньої структури управління ВНЗ дає змогу дійти до висновку, що її не можна розглядати як інноваційну та євроінтегровану, адже у ній відсутній структурний підрозділ, який виконував би функціональні обов'язки інноваційно-інформаційного центру (далі – ІЦ). Чинні функціональна та штатна структури управління ВНЗ також мають недоліки. Тому в роботі запропоновано принципово новий підхід до побудови всіх елементів внутрішньої структури управління закладом, а саме через формування процесно-рольової моделі, яка має поєднувати в собі різні складові чинної структури управління. Основними етапами реалізації запропонованої моделі щодо ВНЗ є: 1) формування організаційної структури управління; 2) формування функціональної структури управління згідно з Типовим класифікатором функцій управління та відповідно до Типових процесів (операцій) за єдиними нормами часу; 3) формування штатної структури управління за функціональними обов'язками.

За таким підходом до формування внутрішньої структури управління удосконалення організаційного механізму державного управління діяльністю ВНЗ полягатиме в розробці й затвердженні Типового класифікатору функцій управління. За своєю сутністю він має бути інструментом організаційного механізму державного управління діяльністю ВНЗ при побудові їх функціональної структури управління, а також стати базовим для розробки загальнодержавних Типових процесів (операцій) за єдиними нормами часу на їх виконання.

Обґрунтовано, що удосконалення внутрішньої структури управління ВНЗ на основі процесно-рольової моделі водночас дозволить оптимізувати управління його фінансовими потоками. Так, за результатами аналізу чинної системи фінансування ВНЗ визначено, що на сьогодні її формування відбувається шляхом складання бюджетів за функціональним підходом і має низку недоліків: бюджети відображають стан фінансових ресурсів ВНЗ винятково на короткостроковий фінансовий період; рівень витрат визначається на підставі результатів попереднього періоду бюджетування, відкоригованих на рівень інфляції; відсутні стимули до зниження витрат ВНЗ на ведення фінансово-господарської діяльності; фінансування видатків розподіляється за бюджетним класифікатором, без контролю та аналізу ефективності їх використання. Впровадження процесно-рольової моделі управління зможе викоринити ці недоліки й дозволить: синхронізувати взаємодію різних процесів організації управління фінансовими потоками; орієнтувати діяльність закладу на всебічне задоволення інтересів споживача освітніх послуг; сфокусувати увагу на досягненні поставлених цілей, а не на освоєнні асигнувань; здійснювати аналіз ефективності прийнятих управлінських рішень; виконувати стратегічне планування та прогнозування розвитку ВНЗ.

У **третьому розділі** – *«Напрями удосконалення державного управління діяльністю вищих навчальних закладів у контексті інтеграції до світового простору та інноваційного розвитку держави»* – розроблено стратегію формування та розвитку інноваційного державного управління діяльністю ВНЗ із урахуванням вимог Болонського процесу, надано пропозиції щодо модернізації

організаційного механізму державного управління діяльністю ВНЗ на основі інформаційно-інноваційних технологій, удосконалено інформаційне забезпечення реалізації фінансового механізму державного управління діяльністю ВНЗ на інноваційних засадах планування витрат закладів у довгостроковому періоді.

Розглядаючи основні структурні складові стратегії формування механізмів реалізації державної політики у сфері освітніх послуг (далі – Стратегія) у світлі сучасних вимог в роботі виокремлено важливі для наукового пошуку питання, а саме: принципи формування механізмів державного управління діяльністю закладів вищої освіти; пріоритетні цілі і завдання державної освітньої політики; уточнення методів, важелів, інструментів та забезпечення інноваційного розвитку механізмів державного управління діяльністю ВНЗ.

Визначено, що головна мета Стратегії полягає у формуванні такого рівня національної вищої освіти, який би гарантував поступальний розвиток освітньої галузі, її конкурентоспроможність, подальше зміцнення міжнародних позицій і авторитету України в європейському освітньому просторі. Поставлена мета досягається шляхом реалізації державної освітньої політики, що формується на принципах, які запропоновано поділити на загальні, часткові та організаційно-технологічні. Автором конкретизовано перелік та зміст даних принципів державного управління діяльністю вищих навчальних закладів, які покладено в основу розробленого проєкту Стратегії формування та розвитку інноваційного державного управління діяльністю ВНЗ на 2011-2026 рр., що передбачає затвердження основ національної єдності заради розвитку демократичної, правової, конкурентноздатної держави, формування соціально орієнтованої ринкової економіки, зміцнення науково-технологічного потенціалу та забезпечення інноваційного розвитку.

Обґрунтовано, що однією з основних передумов реалізації зазначеної Стратегії є створення єдиного інформаційно-освітнього простору. Тому в роботі запропоновано реформування організаційної структури державного та внутрішнього управління вищими навчальними закладами на основі вертикальної інтеграції інформаційних потоків від МОНмолодьспорту до ВНЗ. При формуванні єдиного інформаційно-освітнього простору передбачено удосконалення інформаційної складової комплексного механізму державного управління діяльністю ВНЗ, яка утримує в собі такі взаємопов'язані елементи: система отримання та аналізу зовнішньої інформації; внутрішня система генерації та обміну інформацією; система інформування науково-педагогічної громадськості та населення про діяльність органу освіти. На загальнодержавному рівні удосконалення системи отримання та аналізу зовнішньої інформації автор пов'язує з впровадженням нових методологічних підходів управління на рівні ВНЗ. Дослідження новітніх методів управління, що побудовані на використанні інформаційних технологій у менеджменті організацій призвела до виникнення нових методів управління таких як Total Quality Management – загальне управління якістю, та методів перебудови підприємств – Business Process Reengineering – реінжиніринг бізнес-процесів. Встановлено, що впровадження реінжинірингу у внутрішню систему управління ВНЗ відбувається в декілька етапів: розробка образу майбутньої системи управління; аналіз існуючих систем

управління; пошук нових процесів системи управління; впровадження оновленої моделі системи управління. Подальша розробка нових процесів в системі управління ВНЗ має відбуватися через створення інших та (або) заміни колишніх процесів (що виконувалися в ручному режимі), а також формування інформаційної системи підтримки інноваційних процесів та їх тестування. Тому побудова нетипової процесно-рольової управлінської структури вирішується для кожного закладу вищої освіти окремо, що робить управління більш адаптованим до сучасних реалій.

Інтеграція інновацій в діяльність ВНЗ суттєво впливає на професійно-кваліфікаційний розподіл праці, зумовлює пошук внутрішніх резервів економії витрат за рахунок зниження трудомісткості робіт. Тож, на думку автора, видається доцільним приріст фонду оплати праці ув'язувати не тільки з обсягом робіт та фондом робочого часу структурних підрозділів ВНЗ, а й з основними якісними показниками, як-то зростання продуктивності праці. Водночас необхідною умовою для виявлення і використання резервів економії фонду оплати праці та розробки заходів щодо поліпшення його розподілу в розрізі окремих категорій працівників є їх кількісна оцінка. Оцінити вплив інновацій на підвищення продуктивності праці за рахунок зниження трудомісткості робіт можна в абсолютних і відносних величинах.

Перевагою методу процесного бюджетування витрат є те, що в трудомісткість програми за нормами часу на основні процеси в ручному і автоматизованому режимах враховуються фактори, які відображають зміну умов у плановому періоді та надають можливість упорядковувати використання резервів підвищення продуктивності праці від інноваційної складової (заходи щодо їх використання, витрати на них, строки проведення, а також відповідальних виконавців). Але резерви підвищення продуктивності праці безмежні, як і науково-технічний прогрес. Тому в кожному конкретному ВНЗ треба використовувати ті можливості, що дають максимальну економію праці за мінімальних витрат. З точки зору державного управління ВНЗ відносні показники трудомісткості робіт за своєю сутністю є критеріями рівня інформатизації (або автоматизації) закладу.

ВИСНОВКИ

У дисертації зроблено теоретичне узагальнення та наведено обґрунтування теоретико-методичних засад державного управління діяльністю вищих навчальних закладів, практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку його організаційного, фінансового та інформаційного механізмів в сучасних умовах. Проведені дослідження дали змогу сформулювати низку принципових висновків і пропозицій стосовно напрямів удосконалення державного управління діяльністю ВНЗ, що мають теоретичне і практичне значення.

1. Визначено основні концептуальні підходи до здійснення державного управління діяльністю ВНЗ в умовах інноваційного розвитку держави, а також до традиційного переліку функцій (як-то організаційна, цільова, стимулююча, нормативна, коригуюча та контролююча) у контексті виконання положень Державної національної програми «Освіта» (Україна ХХІ століття), що базується

на державно-громадській моделі управління, додано соціальну функцію державного управління діяльністю в освітній сфері. Відповідно до визначених концептуальних положень обґрунтовано необхідність створення належних правових, соціально-економічних, матеріально-технічних та фінансових умов.

2. Виходячи з аналізу складових системи державного управління ВНЗ у сучасних умовах, надано узагальнену класифікацію механізмів державного управління ВНЗ не тільки за об'єктно-суб'єктними ознаками, але й за функціональним призначенням. Обґрунтовано необхідність упровадження КМДУ ВНЗ, до складу якого віднесено організаційний, фінансовий, правовий, інформаційний, контрольний та соціальний механізми державного управління діяльністю закладів вищої освіти, за допомогою яких досягається їх функціонування в якості взаємоузгоджених і взаємодоповнюючих елементів єдиної системи, що має розвиватися згідно визначених стратегічних пріоритетів та відповідних завдань.

3. Визначено особливості формування КМДУ ВНЗ, до основних елементів якого віднесено суб'єкти управління, об'єкти управління, методи, важелі, інструменти та відповідне забезпечення. Запропоновано класифікацію методів управління: за методами впливу – прямі (адміністративні, імперативні, специфічні), непрямі (фінансові, економічні, індикативні); за формальним підходом – формальні (правові, організаційні), неформальні (соціальні, технологічні). В умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку України та в ході розвитку ринкових відносин і стабілізації економіки функції прямого впливу держави на сферу освіти звужуються, тому з метою подальшого удосконалення КМДУ ВНЗ доцільно зосередитися на непрямих та неформальних методах управління шляхом підвищення рівня інноваційної культури суспільства, створення центрів дистанційного навчання із застосуванням сучасних телекомунікаційних технологій.

4. Встановлено, що відповідно до основних принципів Болонської декларації (як-то автономія, відповідальність та диверсифікація ВНЗ) потребують удосконалення правовий, організаційний, фінансовий та інформаційний механізми державного управління діяльністю ВНЗ. До основних напрямів їх реформування варто віднести: зміну застарілої структури і підхід до перебудови діяльності ВНЗ за новими принципами; розробку норм і нормативів щодо забезпечення матеріально-технічними та фінансовими ресурсами державних ВНЗ; розробку Державної програми оновлення й забезпечення ВНЗ новітніми приладами і лабораторним обладнанням; формування єдиного науково-освітнього інформаційного простору та національних телекомунікаційних мереж. Новий етап реформування вищої освіти потребує внесення змін до законодавчого забезпечення механізмів державного управління діяльністю ВНЗ шляхом розробки та прийняття в новій редакції Закону «Про вищу освіту», в якому мають бути визначені організаційно-управлінські, економічно-фінансові та інформаційно-аналітичні засади модернізації системи вищої освіти й подальшого її розвитку відповідно до загальних європейських стандартів.

5. Виходячи з аналізу чинних законодавчих актів, визначено, що в Україні сформовано законодавче поле для сприяння, ініціювання та регулювання

інноваційної діяльності в умовах євроінтеграції, з метою реалізації якої необхідно створити випереджальну модель механізму державного управління діяльністю ВНЗ, що дозволить закладам освіти впливати на кінцевий результат. Тому доцільним є впровадження в систему державного управління елементів самоврядування, які передбачають формування внутрішньої автономної системи управління ВНЗ (тобто системи саморегулювання). Такий підхід є менш витратним для суспільства та робить ВНЗ відповідальними за результат своєї діяльності.

6. Аналіз структури управління ВНЗ дозволяє пропонувати принципово новий підхід до формування внутрішньої структури управління закладу за процесно-рольовою моделлю, яка поєднує в собі організаційну, функціональну та штатну складові діючої нині структури управління. Основними етапами реалізації даної моделі у ВНЗ є: формування організаційної структури управління; формування функціональної структури управління згідно з Типовим класифікатором функцій управління та відповідно до Типових процесів (операцій) за єдиними нормами часу; формування штатної структури управління за функціональними обов'язками.

7. Аналіз чинної системи фінансування ВНЗ показав, що її формування відбувається шляхом складання бюджетів за функціональним підходом і має низку недоліків. Обґрунтовано, що впровадження процесно-рольової моделі управління дозволить: синхронізувати взаємодію різних процесів організації управління фінансовими потоками; орієнтувати діяльність закладу на всебічне задоволення інтересів споживача освітніх послуг; сфокусувати увагу на досягненні поставлених цілей, а не на освоєнні асигнувань; проводити аналіз ефективності прийнятих управлінських рішень; здійснювати стратегічне планування та прогнозування розвитку ВНЗ.

8. Доведено, що основні структурні складові стратегії формування інноваційного державного управління діяльністю ВНЗ – це: принципи; пріоритетні цілі, завдання й механізми забезпечення створення єдиного Європейського освітнього простору. Визначено, що досягнення головної мети базується на загальних, часткових та організаційно-технологічних принципах. Конкретизовано перелік та зміст даних принципів, які покладено в основу запропонованого проєкту Стратегії формування та розвитку інноваційного державного управління діяльністю вищих навчальних закладів на 2011-2026 рр., що передбачає затвердження основ національної єдності заради розвитку демократичної, правової, конкурентноздатної держави, формування соціально орієнтованої ринкової економіки, зміцнення науково-технологічного потенціалу, забезпечення інноваційного розвитку та зростання рівня людського капіталу держави.

9. Запропоновано реформування організаційної структури управління вищими навчальними закладами (як внутрішньої, так і з боку держави) на основі вертикальної інтеграції інформаційних потоків від МОНамолдьспорту до ВНЗ; передбачено удосконалення інформаційної складової комплексного механізму державного управління діяльністю ВНЗ, яка містить у собі такі взаємопов'язані елементи: система отримання та аналізу зовнішньої інформації; внутрішня

система генерації та обміну інформацією; система інформування науково-педагогічної громадськості та населення про діяльність органу освіти.

10. Обґрунтовано, що вдосконалення системи отримання та аналізу зовнішньої інформації на макрорівні пов'язане з впровадженням нових методологічних підходів управління на мезо- та макрорівнях за такими методами управління, як Total Quality Management – загальне управління якістю, та методів перебудови підприємств – Business Process Reengineering – реінжиніринг бізнес-процесів. Доведено, що впровадження реінжинірингу в систему управління ВНЗ має здійснюватися за такими етапами: розробка образу майбутньої системи управління; аналіз існуючих систем управління; розробка нових процесів системи управління; впровадження оновленої моделі системи управління. Такий підхід надає можливість ВНЗ реалізувати основні принципи Болонського процесу, як-то автономія та диверсифікація, зберігаючи при цьому свою автентичність.

11. Розроблено конструктивно-логічну модель реалізації фінансового механізму державного управління діяльністю закладів вищої освіти в умовах інноваційного розвитку на основі процесного підходу, що сприятиме забезпеченню стратегічного управління й прогнозування інноваційного розвитку закладів вищої освіти, а також дозволить розробляти плани організаційно-технічних заходів щодо використання інноваційних технологій та скорочення непродуктивних витрат робочого часу. Відносні показники трудомісткості робіт, що розраховуються за таким підходом, за своєю сутністю можна вважати важелями управління інноваційним розвитком ВНЗ.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Шевченко В.М. Механізми реалізації державної політики у сфері вищої освіти в умовах інноваційного розвитку України / В.М. Шевченко // Державне управління : удосконалення та розвиток [Електронне наукове фахове видання Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України]. – 2010. – № 5. – Режим доступу до журн. : [http:// www.dy.nayka.com/ua](http://www.dy.nayka.com/ua)

2. Шевченко В.М. Особливості формування механізмів державного управління вищими навчальними закладами в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку України / В.М. Шевченко // Державне будівництво [Електронне видання Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України]. – 2010. – № 1. – Режим доступу до журн. : <http://www.kbuara.kharkov.ua>

3. Шевченко В.М. Стратегія формування державної політики у сфері освітніх послуг в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку України / В.М. Шевченко // Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України «Актуальні проблеми державного управління». – Одеса : ОРІДУ, 2010. – Вип. 2 (42). – С. 80-83.

4. Шевченко В.М. Методичні підходи щодо розрахунків показників нормативів чисельності персоналу вузівських електронних бібліотек /В. Шевченко, Л. Пісьмаченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 12. – С. 69-72. *Особистий внесок*: розробка методичних підходів щодо розрахунків

показників трудомісткості робіт і чисельності персоналу електронних бібліотек ВНЗ.

5. Шевченко В.М. Напрями удосконалення організаційного механізму державного управління вищими навчальними закладами в сучасних умовах / В.М. Шевченко // Збірник наукових праць Дніпропетровського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України «Державне управління та місцеве самоврядування». – Дніпропетровськ : ДРІДУ, 2011. – Вип. 1 (8). – С. 158-166.

6. Шевченко В.М. Інформаційно-правове забезпечення механізму державного управління діяльністю вищих навчальних закладів: сучасний стан дослідження проблеми / В.М. Шевченко // Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України «Актуальні проблеми державного управління». – Одеса : ОРІДУ, 2011. – Вип. 1 (45). – С. 135-138.

7. Шевченко В.М. Сутність і зміст комплексного механізму державного управління діяльністю вищих навчальних закладів в контексті інноваційного розвитку держави / В.М. Шевченко // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Проблеми сучасного державного управління» : Серія «Державне управління» [зб. наук. пр.]. – Донецьк : ДонДУУ, 2011. – Т. XII. Вип. 186. – С. 268-281.

8. Шевченко В.М. Особливості прийняття управлінських рішень та формування державної політики у сфері вищої освіти в контексті глобалізації та інноваційного розвитку України / В.М. Шевченко // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 236: В 5 т. – Т. V. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. – С. 1318-1324.

9. Шевченко В.М. Інформаційні технології – інструмент управління в процесно-орієнтованій системі бюджетування ВНЗ / В.М. Шевченко // Європейський вектор економічного розвитку. – 2009. – № 1 (6). – С. 183-190.

10. Шевченко В.М. Стратегия развития организационно-экономической системы высших учебных заведений на современном этапе становления экономики // Зб. наук. праць наук.-практ. інтернет-конф. «Соціально-економічні реформи в контексті європейського вибору України» 20-21 квітня 2006 р. – Дніпропетровськ : НАЦ «Ера», 2006. – Том 2. – С. 26-29.

11. Шевченко В.М. Направления усовершенствования государственной регуляторной политики в сфере планирования образовательных услуг // Сб. тезисов докладов науч.-практ. интернет-конф. «Становление современной науки – 2006» 16-30 октября 2006 г. – Днепропетровск : Наука и образование, 2006. – Том 4. Экономические науки. – С. 69-71.

12. Шевченко В.М. Экономические аспекты реформирования высшего образования в контексте глобализации и инновационного развития государства // Перша міжнародна науково-практична конференція «Якість економічного розвитку: глобальні та локальні аспекти» 24-25 травня 2007 р. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2007. – В 3-х т. – Том 1. – С. 97-99.

13. Шевченко В.М. Освітня глобалізація та її вплив на розвиток національної системи вищої освіти // Зб. наук. праць V міжнародної науково-

практичної конференції «Соціально-економічні реформи у контексті інтеграційного вибору України» 15-16 травня 2008 р. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2008. – С. 126-128.

14. Шевченко В.М. Концептуальні підходи інноваційного розвитку в структурі управління вузівських бібліотек // Тези доповідей IV регіональн. наук.-практ. конф. «Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах ринкового середовища» 24-25 квітня 2009 р. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет економіки та права, 2009. – Том 2. – С. 92-94.

15. Шевченко В.М. Основні аспекти інноваційного менеджменту вузівських бібліотек // Матеріали V міжвуз. наук.-практ. конф. «Інновації і менеджмент якості в діяльності бібліотек вищих навчальних закладів» 22-23 жовтня 2009 р. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. – С. 178-181.

16. Шевченко В.М. Концептуальні підходи розвитку інформаційного суспільства в умовах глобалізації / В. Шевченко, Т. Будаєва // Тези доповідей V регіон. наук.-практ. конф. молодих вчених і студентів «Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах ринкового середовища» 17 квітня 2010 р. – Дніпропетровськ : Вид-во ДУЕП, 2010. – Том II. – С. 106-109. *Особистий внесок*: аналіз впливу інноваційного розвитку на підвищення продуктивності праці бібліотечних працівників.

17. Шевченко В.М. Теоретичні підходи до формування бібліотечно-інформаційних центрів вищих навчальних закладів в умовах глобалізації та інноваційного розвитку України // Матеріали VI наук.-практ. конф. «Інновації і менеджмент якості в діяльності бібліотек вищих навчальних закладів» 21-22 жовтня 2010 р. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2010. – С. 191-193.

АНОТАЦІЇ

Шевченко В.М. Державне управління діяльністю вищих навчальних закладів: інноваційний розвиток організаційного, фінансового та інформаційного механізмів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. – Івано-Франківськ, 2011.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретико-методичних засад державного управління діяльністю вищих навчальних закладів, а також розробці практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку його організаційного, фінансового та інформаційного механізмів.

Досліджено концептуальні підходи до здійснення державного управління діяльністю ВНЗ в сучасних умовах інноваційного розвитку держави, а також розглянуто сутність і зміст чинних механізмів державного управління їх діяльністю та розкрито особливості реалізації таких механізмів відповідно до принципів Болонської декларації. У роботі проаналізовано стан правового забезпечення механізмів державного управління діяльністю ВНЗ на сучасному етапі інноваційного розвитку держави та досліджено тенденції формування організаційного механізму державного управління діяльністю ВНЗ у контексті

оптимізації їх внутрішньої організаційно-управлінської структури згідно з принципами автономії, відповідальності та диверсифікації, а також визначено стан дієвості фінансового механізму державного управління діяльністю ВНЗ із урахуванням внутрішніх можливостей та змін у зовнішньому середовищі. Розроблено стратегію формування та розвитку інноваційного державного управління діяльністю ВНЗ із урахуванням вимог Болонського процесу, надано пропозиції щодо модернізації організаційного механізму державного управління діяльністю ВНЗ на основі інформаційно-інноваційних технологій та удосконалення інформаційного забезпечення реалізації фінансового механізму державного управління діяльністю ВНЗ на інноваційних засадах планування витрат закладів у довгостроковому періоді.

Ключові слова: державна політика, державне управління, механізми державного управління, вищі навчальні заклади.

Шевченко В.Н. Государственное управление деятельностью высших учебных заведений: инновационное развитие организационного, финансового и информационного механизмов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук государственного управления по специальности 25.00.02 – механизмы государственного управления. – Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа. – Ивано-Франковск, 2011.

Диссертация посвящена обоснованию теоретико-методических принципов государственного управления деятельностью высших учебных заведений, а также разработке практических рекомендаций относительно инновационного развития его организационного, финансового и информационного механизмов. Определены концептуальные подходы к осуществлению государственного управления деятельностью вузов в современных условиях инновационного развития государства, которые основываются на государственно-общественной модели управления. Также рассмотрена сущность и содержание действующих механизмов государственного управления их деятельностью и раскрыты особенности реализации таких механизмов в соответствии с принципами Болонской декларации. К основным элементам структуры механизма управления относятся: субъекты управления, объекты управления, методы, рычаги, инструменты и соответствующее обеспечение. Предложена классификация методов государственного управления по формальным признакам: прямые (административные, императивные, специфические) и не прямые (правовые, экономические, индикативные); а также по методам влияния: формальные (правовые, организационные) и неформальные (социальные, технологические). Усовершенствование механизмов управления деятельностью вузов предложено сосредоточить на не прямом и неформальном методах управления.

Проанализировано состояние правового обеспечения механизмов государственного управления деятельностью вузов на современном этапе инновационного развития государства и исследованы тенденции формирования организационного механизма государственного управления их деятельностью в контексте оптимизации внутренней организационно управленческой структуры

согласно с принципами автономии, ответственности и диверсификации. Предложено принципиально новый подход к построению всех элементов внутренней структуры управления вузом по таким этапам: 1) формирование организационной структуры управления; 2) формирование функциональной структуры управления в соответствии с Типовым классификатором функций управления и в соответствии с Типовыми процессами (операциями) по единым нормам времени; 3) формирование штатной структуры управления в соответствии с функциональными обязанностями. Определено состояние действенности финансового механизма государственного управления деятельностью вузов с учетом внутренних возможностей и изменений во внешней среде.

Разработана стратегия формирования и развития инновационного государственного управления деятельностью вузов с учетом требований Болонского процесса, представлены предложения относительно модернизации организационного механизма государственного управления деятельностью вузов на основе информационно инновационных технологий. Предложена конструктивно-логическая модель реализации финансового механизма государственного управления деятельностью вузов на основе процессного подхода, которая будет способствовать обеспечению стратегического управления и прогнозирования инновационного развития вузов, а также позволит разрабатывать планы организационно-технических мероприятий с использованием инновационных технологий и сокращению непродуктивных затрат рабочего времени в долгосрочном периоде.

Ключевые слова: государственная политика, государственное управление, механизмы государственного управления, высшие учебные заведения.

Shevchenko V.M. Public administration of higher educational establishments activity: innovative development of organizational, financial and informative mechanisms. – Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of sciences from public administration after specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration. – Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. – Ivano-Frankivsk, 2011.

Dissertation is devoted the ground of theoretical and methodical principles of state administration of higher educational establishments activity, and also development of practical recommendations in relation to innovative development of his organizational, financial and informative mechanisms.

Conceptual approaches are certain to realization of state administration of institutes of higher activity in the modern terms of innovative development of the state, and also essence and maintenance of mechanisms of state administration their activity is considered, that operate, and the features of realization of such mechanisms are exposed in accordance with principles of Bologna of declaration. In work, being of the legal providing of mechanisms of state administration activity of higher educational establishments is analyses in the modern stage of innovative development of the state and the tendencies of forming of organizational mechanism of state administration

activity of higher educational establishments are explored in the context of optimization of their underlying organizationally administrative structure pursuant to principles of autonomy, responsibility and diversification, and also certainly the state of effectiveness of financial mechanism of state administration activity of higher educational establishments with the account of internal possibilities and changes in an external environment. Strategy of forming and development of innovative state administration activity of higher educational establishments is developed with the account of requirements of Bologna of process, suggestions are given in relation to modernization of organizational mechanism of state administration activity of higher educational establishments on the basis of informatively innovative technologies and to the improvement of the informative providing of realization of financial mechanism of state administration activity of higher educational establishments on innovative principles of planning of charges of establishments in a long-term period.

Keywords: public policy, state administration, mechanisms of state administration, higher educational establishments.